



وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ

Download from: aghalibrary.com

د قران کریم خانگرتیاوې

لیکوال: محمد جمیل زینو

ژباړن: انډیال ساپی

خپرنډوی: شهباز خپرنډویه ټولنه

===== د قران کریم خانگرتیاوې



===== د قران کریم ځانگړتیاوې

د کتاب پېژندنه:

=====

د کتاب نوم: د قران کریم ځانگړتیاوې

لیکوال : محمد جمیل زینو

ژباړن : انډیال ساپی

کمپوز : اسیر مشوانی

چاپ کال : ۱۳۹۶ / لمريز ۲۰۱۷ م

چاپ شمیر : ۱۱۰۰

خپرندوی: شهباز خپرندویه ټولنه - جلال اباد افغانستان

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

يو څو خبرې

الحمد لله والصلاة والسلام على عبده المصطفى وعلى آله ومن
والاه أما بعد:

د الله جل جلاله په فضل او کرم ما د محترم ورور نورحبيب
اميری هغه ژباړلې رساله وکتله چې قران کریم د ځانگړتياوو
په باره کې ستر عالم محمد جميل زينو ليکلی ده.

يقينا ډيره مفیده او خوندوره ده، ما تری هم په کتلو کې استفاده
وکړه، او خپل ټول پښتنو ورونو څخه هیله لرم چې له داسې
رسالو او کتابونو څخه استفاده وکړي او خپل دینی راتلونکی
روښانه کړي.

په پای کې مې له ټولو علماءو او لیکوالانو څخه هیله دا ده
چې پدې لاره کې لیکنې او ژباړې وکړي او په دینی معلوماتو د
پښتو ژبه لا بدایه کړي.

په درنښت

عبد العليم فراست

===== د قران کریم خانگړتیاوې

د ژباړن سرریزه

الحمد لله الذي يخص من يشاء من عباده بما شاء من المحامد،
ويوفق إلى الخير خالصاً.

الحمد لله الذي جعلنا من أمة محمد صلي الله عليه وسلم وخصها
بين الأمم، فجعلها خير أمة أخرجت للناس تأمر بالمعروف وتنهى
عن المنكر وأرسل إليها خير رسله نبيه ورفيقه وخليفه محمد بن
عبدالله صلي الله عليه وسلم، وأنزل عليها خير كتبه وأفضلها
وأسمها وأعلاها.

أما بعد...

قران کریم هغه ستر، معجز او وروستی الهي کتاب دی، چې الله
جل جلاله په خپل استازي او وروستي پېغمبر محمد صلی الله
عليه وسلم د تاید او ډاډ لپاره د تلپاتې معجزې په توگه نازل کړ،
تر څو د گردې نړۍ انسانان د کفر، شرک، بدعت، ظلم، زور،
زیاتي، بی اتفاقی او ناپوهۍ څخه دایمان، توحید، سنت، عدل،
یووالي او پوهې لور ته راوبلي، او بشریت د لارښوونې،
کامیابۍ، سرلوړۍ او نجات سبب وگرځي.

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

لډې امله یې د نورو اسماني کتابونو څخه توپیر وموند او د داسې ځانگړنو لرونکی شو چې په مخکینو اسماني کتابونو کې یې شتون نه درلود.

په پښتو ژبه کې د قران کریم د بیلا بېلو موضوع گانو په اړه جلا لیکنې شوي، خو دقران کریم د ځانگړتیاوو په اړه کومه ځانگړی لیکنه زما تر سترگو نشوه، نو پدې اساس می هوډ وکړ تر څو دیادې موضوع په اړه عربی ژبې د نامتو لیکوال محمد جمیل زینو لنډه او هر اړخیزه مقاله پښتو ته وژباړم، ترڅو قران کریم د مینوالو تنده ورڅړوب کړي.

د الله جل جلاله څخه سوال کوم چې دغه کوچنی عمل د لیکوال، ژباړن، او لوستونکو د ثواب سبب وگرځوي. په پای کې د شهباز خپرندویه ټولنې مشر ښاغلي حزب الله شهباز ساپي او د محترم ورور اسیر مشوانی نړۍ مننه کوم چې د کتاب په چاپ کې یې راسره هر اړخیزه مرسته وکړه، کور یې ودان.

انډیال ساپي

اسلامي پوهنتون مدینه منوره

۲۰۰۷/۰۹/۲۶ م

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

لنډيز

قران کریم ډیرې ځانگړتیاوې لري، چې الله جل جلاله پدې ایت کې بیان کړي، الله جل جلاله فرمایي: ((وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ (۴۱) لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ)). فصلت: ۴۱-۴۲

ژباړه: يقينا دا قران يو پياوړی کتاب دی، باطل نه مخامخ پرې راتلای شي او نه د شا لخوا، دحکیم او ستايل شوي ذات له لوري نازل دی.

رسول صلی الله علیه وسلم د قران په اړه فرمایي: "تَرَكْتُ فِيكُمْ شَيْئَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا بَعْدَهُمَا: كِتَابَ اللَّهِ وَسُنَّتِي، وَلَنْ يَتَفَرَّقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ" (۱).

ژباړه: په تاسو کې ما دوه شيان پرېښي چې له هغې وروسته به بې لارې نشی، دالله کتاب او زما سنت، او هيڅکله به جلا نشی ترڅو چې ما سره په حوض (کوثر) ووينی.

(۱) حاکم په مستدرک کې روایت کړي دحدیث شمیر (۳۱۹).

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

د انگلستان پخوانی صدر اعظم جلاستون د قران په هکله وایي: ترڅو چې د مسلمانانو ترمنځ قران موجود وي نو اروپا نشي توانيدلای چې په ختيځې اسلامي نړۍ برلاسې شي.

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

د قران کریم ځانگړتیاوې

قران کریم دنورو الهي کتابونو په پرتله د زیاتو ځانگړتیاوو درلودونکی دی چې ځینې په لاندې ډول دي:

(۱) لومړۍ ځانگړنه:

قرآن کریم دالله جل جلاله کلام دی او د الله جل جلاله له لوري په محمد صلی الله علیه وسلم نازل شوی، د فاتحې په سورت پیلېږي او د ناس په سورت پای ته رسي.

(۲) دوهمه ځانگړنه:

د قران کریم تلاوت او لوستل عبادت (بنده گي) ده او په تلاوت یې لوستونکي ته ثواب رسي، ځکه رسول صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: " مَنْ قَرَأَ حَرْفًا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَلَهُ بِهِ حَسَنَةٌ، وَالْحَسَنَةُ بِعَشْرِ أَمْثَالِهَا، لَا أَقُولُ الْمَرْحُوفُ، وَلَكِنْ أَلِفٌ حَرْفٌ وَوَاوٌ حَرْفٌ وَمِيمٌ حَرْفٌ " (۱).

(۱) امام ترمذي روايت کړی دحدیث شمیره (۱۹۱۰).

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

ژباړه: چا چې د الله جل جلاله له کتاب څخه یو حرف تلاوت کړ دهغه لپاره به نیکی وي او یوه نیکی به یې یو په لسه حسابېږي، دا زه نه وایم چې (الر) یو حرف دی بلکې الف ځانله، لام ځانله او میم ځانله حرف دی.

همدارنگه قران مجید د زیات شمیر سورتونو د لوستلو په غوره والي کې یو شمیر صحیح حدیثونه هم راغلي دي.

لکه د بقرې، آل عمران، ملک، کهف، اخري سورتونه او داسې نور ...

(۳) دریمه ځانگړنه:

پرتله د قران کریم له لوستنې لمونځ نه صحیح کیږي، رسول الله صلي الله عليه وسلم فرمایلي دي: " لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَمْ يَقْرَأْ بِفَاتِحَةِ الْكِتَابِ " (۱).

ژباړه: دهغه چالمونځ ناسم دی (نه کیږي) چې د فاتحې سورت و نه لولي.

(۱) امام بخاری روایت کړی د حدیث شمیره (۷۵۶).

===== د قران کریم خانگړتیاوې

(۴) څلورمه ځانگړنه:

قران کریم د هر ډول لاسوهنې او بدلون څخه سلامت او په امن کې دی.

الله جل جلاله فرمایلي دي: ((إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ)) . الحجر: ۹

ژباړه: یقیناً مونږ قرآن نازل کړی او مونږ یې ساتنه کوو.

کوم چې نور اسماني کتابونه دي لکه تورات او انجیل، په هغې کې خپلو پېرویانو لاسوهنه کړې او اصلي منځپانگه یې ورته بدل کړې ده.

(۵) پنځمه ځانگړنه:

قران کریم له تناقض (ټکر) څخه سالم او ژغورل شوی، ځکه الله جل جلاله فرمایلي دي: ((أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ

عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا)) . النساء: ۸۲

ژباړه: ایا دوی په قران کې سوچ او فکر نکوي؟ که چیرته دا قران د بل چا له لوري وی نو هرو مرو به یې په دې کې زیات شمیر اختلاف موندلي وی.

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

(۶) شپږمه ځانگړنه:

د زړه له تله د قران کریم زده کړه او حفظ اسانه دی ، په دې اړه الله جل جلاله فرمایلي: ((وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ)). القمر: ۴۰

ژباړه: بېشکه مونږ قران د نصیحت او یادونې لپاره اسان کړی، آیا شته څوک نصیحت قبلونکی؟

(۷) اوومه ځانگړنه:

قران کریم یو معجز (انسانان یې له جوړیدو عاجزه او ناتوانه دي) کتاب دی، هیڅوک نشي کولای چې دده د یو سورت په څېر بل سورت جوړ کړي، الله جل جلاله یې عربو ته دجوړېدو چلنج (بلنه) ورکړه، هغوی ناتوانه شول او له جوړېدو یې پاتې راغلل.

الله عزوجل فرمایي: ((أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ)).

یونس: ۳۸

===== د قران کریم خانگړتیاوې

ژباړه: ایا! دوی وايي چې دا قران یې له ځانه جوړ کړی؟ نو ته ورته ووايه که چېرته داسې وي نو دده د یو سورت په څېر سورت راوړئ.

(۸) اتمه ځانگړنه:

د قران کریم په لوستونکي باندې دالله جل جلاله له لوري رحمت، سکون او ارامتیا نازلېږي.

ځکه رسول صلي الله عليه وسلم فرمايلي: " مَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللَّهِ تَعَالَى، يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ، إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَعَشِيَّتُهُمُ الرَّحْمَةُ، وَحَفَّتَهُمُ الْمَلَائِكَةُ، وَذَكَرَهُمُ اللَّهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ"^(۱).

ژباړه: نه راتولېږي یو قوم د الله تعالی له کورونو څخه په یو کور کې، چې دالله جل جلاله کتاب لولي او په خپل مینځ کې یې په زده کړه بوخت وي، مگر په هغوي به دالله جل جلاله له لوري ارام او ډاډ نازل شي، د الله جل جلاله په رحمت کې به

(۱) سنن أبي داود دحدیث شمیره (۱۴۵۵).

===== د قران کریم خانگړتیاوې

پت شي، ملائکې به تري چاپیره شي، او الله جل جلاله به يې د هغه چا په وړاندې یادونه وکړي چې له هغه سره دي (ملائکې).

(۹) نهمه ځانگړنه:

قران کریم یواځې د ژونديو لپاره دی نه د مړو لپاره.
الله جل جلاله د قران په اړه فرمايي: ((لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا)).

یس: ۷۰

ژباړه: ددې لپاره چې ویره ورکړي دا قران هغه چاته چې ژوندی وي.

اوبل ځای فرمايي: ((وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى)). النجم: ۳۹
ژباړه: نشته دانسان لپاره بدله (لامل د ثواب او عذاب د ژغورلو) مگر د هغه څه ده چې ده يې کوښښ کړی وي.

امام شافعي -رحمه الله- دپورتنی ایت نه استدلال کوي او وايي:
د قران د تلاوت بڼلو (ډالی کولو) ثواب مړي ته نه رسي ځکه دا د دوی د عمل او کړنې څخه نه دی.

او کوم چې د اولاد تلاوت دی د هغه ثواب مور او پلار ته رسي ځکه اولاد د مور او پلار له کوښښ څخه وي.

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

لکه څرنگه چې رسول الله صلي الله عليه وسلم فرمايلي: "أَنْتَ وَمَالُكَ لِأَيِّكَ"^(۱).

ژباړه: ته او مال دې دپلار يې.

د حديث په بل روايت کې راځي: "وَإِنَّ أَوْلَادَكُمْ مِنْ كَسْبِكُمْ"^(۲).

ژباړه: ستاسې اولادونه ستاسې له کړنې او کوشنې څخه دي.

(۱۰) لسمه ځانگړنه:

قران کریم زړه د منافقت او شرکي ناروغيو څخه ژغوري او ځينې سورتونه يې د بدني روغتيا لپاره هم راغلي، لکه د فاتحې سورت، اخري سورتونه (معوذتين) او داسې نور... چې په صحيحو حديثونو کې يې يادونه شوې ده.

له همدې امله الله رب العزت فرمايلي دي: ((يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ)). يونس: ۵۷

(۱) سنن ابن ماجه د حديث شميره (۲۲۹۱).

(۲) سنن ابن ماجه د حديث شميره (۲۲۹۰).

===== د قران کریم خانگرتیاوې

ژباړه: ای خلکو! یقینا دا قران تاسو ته د رب له لوري وعظ کونکی راغلی دی، د هغه څه لپاره درملنه ده چې په سینو کې دي او د مؤمنانو لپاره لارښونه او رحمت دی.

په بل ایت کې الله جل جلاله فرمایي: ((وَنُنزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ)) . الإسرائ: ۸۲

ژباړه: مونږ نازلو قران چې د مومنانو لپاره درملنه او رحمت دي.

(۱۱) یوولسمه خانگړنه:

قران کریم دخپل لوستونکي لپاره دقیامت په ورځ دالله جل جلاله په وړاندې سپارش کوي.

حکه پیغمبر صلي الله عليه وسلم فرمایلي دي: **"أَقْرَأُوا الْقُرْآنَ، فَإِنَّهُ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ"** (۱).

ژباړه: قران ولولي حکه دا به د قیامت په ورځ راځي او دخپل لوستونکي لپاره به سفارش کوي.

(۱) امام مسلم روایت کړی د حدیث شمیره (۲۵۲).

===== د قران کریم خانگړتیاوې

(۱۲) دولسمه ځانگړنه:

قران کریم په هغه اسماني کتابونو باندې څارونکی، ساتونکی، پریکړه کونکی دی چې د قران څخه مخکې نازل شوي دي.

په دې اړه الله جل جلاله فرمایي: ((وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ)). المائدة: ۴۸

ژباړه: مونږ تا ته په رښتني سره کتاب (قران) راستولی دی، تائید کونکی دی دمخکنيو کتابونو او په هغوی څارونکی دی.

امام حافظ ابن کثير - رحمه الله - د مهيمن کلمې د تفسیر په اړه د ويناو راتولولو نه وروسته وايي: "دا ويناوې ټولې سره نږدې معنې لري، چې د مهيمن کلمې ته شاملې دي، دا په مخکنيو کتابونو گواه، پریکړه کونکی او ساتونکی دی.

دا ستر کتاب تر ټولو وروسته نازل شوی او د اسماني کتابونو پای ده، دنیکبختی ټول شيان يې په ځان کې رانغښتي او تر ټولو پوره دی، هغه بښگنې پکې هم راتولې شوي چې په مخکنيو کتابونو کې يې شتون درلود، هغه د پام وړ شيان پکې هم

===== د قران کریم خانگړتیاوې

ورزیات شوي دي چې په مخکنیو کتابونو کې موجود نه وو او الله جل جلاله یې دساتنې وعده کړې ده" (۱).

(۱۳) دیارلسمه خانگړنه:

قران کریم په خپلو ویناوو کې رښتني او په احکامو کې منصف دی.

الله جل جلاله ویلي دي: ((وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا)). الأنعام: ۱۱۵

ژباړه: ستا درې وینا په رښتني او انصاف سره پوره شوه. قتاده - رحمه الله - فرمایي: " الله جل جلاله په وینا او خبر ورکولو کې رښتني دی، په غوښتنو کې منصف دی، د څه په اړه چې یې خبر ورکړي حق او ثابت دي، چې رښتنولي یې د لمر په څیر ځلانده ده، شک او گمان پکې هیڅ ځای نلري، په څه چې یې امر کړي انصاف دی چې پرته لدې نور انصاف وجود نلري،

(۱) تفسیر ابن کثیر (۶۵/۲).

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

له باطلو شیانو یې منع کړې او داځکه چې قران یواځې له باطلو شیانو منع کوي" (۱).

لکه څرنګه چې الله جل جلاله فرمایلي دي: ((يَا مُرْهُمُ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ)). الأعراف: ۱۵۷

ژباړه: دوی ته په نیکو امر کوي او له بدو یې منع کوي، گټور او پاک شیان یې ورته حلال کړي، ناپاکه او چټل شیان یې پرې حرام کړي.

(۱۴) څوارلسمه ځانگړنه:

له کومو کیسو چې په قران کې یادونه شویده حقیقت او رښتني دي، خیال او تصور ندی، د موسی علیه السلام او فرعون کیسه رښتني ده.

الله رب العزت فرمایي: ((نَتْلُو عَلَيْكَ مِنْ نَبَاِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ)). القصص: ۳

(۱) وګوره تفسیر ابن کثیر (۱۶۷/۲).

===== د قران کریم خانگړتیاوې

ژباړه: مونږ بیانوو تا ته کیسه د موسی علیه السلام او فرعون په رښتني سره.

ددې په څیر د غاروالو (اصحاب الکهف) کیسه هم رښتني ده
الله جل جلاله فرمایي: ((نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ))
الکهف: ۱۳

ژباړه: مونږ بیانوو تاته کیسه د دوي په رښتني سره.
د هر څه په باره کې چې قران کریم کې الله رب العزت کیسې
کړي ثابت او څرگند دي پدې اړه الله جل جلاله فرمایي: ((إِنَّ
هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ)) . آل عمران: ۶۲

ژباړه: یقینا دا بیان رښتني او پرحقه دي (په دی کې دموسی
علیه السلام مخکی ذکر شوی ټولو کیسو ته اشاره ده).

(۱۵) پنځلسمه خانگړنه:

قران کریم د دنیا او اخرت غوښتنې او تقاضې سره یو ځای
کړي، بشریت ته یې د انسانیت او نیکمرغۍ لار ورپه گوته
کړې، انسان یې د پته هڅولی تر څو د اخرت د تیاریو ترڅنګ
خپلې دنیاوي چارې هم مخ په وړاندې بوځي.

===== د قران کریم خانگړتیاوې

لکه څرنګه چې الله جل جلاله فرمایي: ((وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ)) . القصص: ۷۷

ژباړه: په هغه څه کې د خپل وروستني کور لټون وکړه چې الله جل جلاله تاته درکړی، له دنیا څخه خپله برخه مه هیره، دخلکو سره احسان وکړه لکه څرنګه چې الله جل جلاله له تاسره احسان کړی دی.

(۱۶) شپاړسمه ځانگړنه:

په قران کریم کې د عقیدې، عباداتو، معاملاتو، احکاماتو، سیاست او اقتصاد په اړه هغه ټول قوانین شتون لري چې د ټولې نړۍ بشريت ورته اړتیا لري.

همدا راز د ټولنيز ژوند پر مخ وړلو لپاره پکې د چارو د سمون او اصلاح او نورو اړونده مسائلو په هکله قوانین او احکام ذکر دي، چې د عملي کولو په صورت کې يې انسان د دخوښې او هوسا ژوند څخه برخمن کيدای شي.

الله جل جلاله فرمایي: ((مَا قَرَّرْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ)) .

الأنعام: ۳۸

===== د قران کریم خانگړتیاوې

ژباړه: ما په کتاب (قران) کې دهیڅ شی یادونه نده پرېښې.
بل حای الله جل جلاله فرمایې: ((وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا
لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ)) . النحل: ۸۹
ژباړه: مونږ تاته کتاب دراستولی دی چې د هر څه بیانونکی دی،
د مسلمانانو لپاره لارښونه، رحمت او زیږی دی.

امام قرطبي رحمه الله د لومړني ایت د تفسیر په اړه لیکي: " له
کتاب څخه مراد لوح محفوظ دی پدې کې ټول هغه
حوادث (پېښې) ثبت دي چې وروسته واقع کېږي.

ځینې مفسرین وايي: " د کتاب نه مراد قران کریم دی یعنې مونږ
په قران کې د اوامرو په اړه هیڅ ندي پرېښي مگر په هغې مو
دلیل راوړی دی یابه دا دلیل څرگند او واضح وي او یا به په
اجمالي توگه ذکر وي، چې تفصیل او بیان به یې دروسول الله صلي
الله علیه وسلم د احادیثو، اجماع او د هغه قیاس له لارې شوې
وي چې د کتاب په نص سره ثابت وي، بیا وایي د الله رب العزت
وینا رښتینې ده، په قران کې د هیڅ څه په اړه یادونه نده پاتې،
بلکې هر مړو یې تفصیل یا تأصیل ذکر شوی" (۱).

(۱) تفسیر قرطبي (۶/۴۲۰).

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

امام طبري رحمه الله د وروستني ایت د تفسیر لاندې ليکي: "ای محمده! مونږ پر تا قران نازل کړی چې د ټولو هغه مهمو شيانو څرگندونکی دی چې وگړي يې پیژندلو ته اړتیا لري. لکه حلال، حرام، ثواب، عذاب، لارښوونه، بې لاریتوب، دهغه چا لپاره رحمت دی چې رښتونی يې وگڼي، د الله جل جلاله په ټولو اوامرو (حتی الوسع) عمل وکړي د منکراتو او نواهيو (منع شویو شيانو) څخه ځان وساتي، دالله جل جلاله او هغه د رسول پیروي وکړي او قراني لارښوونې عملي کړي، حلال ته حلال ووايي او حرام ته حرام"^(۱).

(۱۷) ولسمه ځانگړنه:

قران کریم دانسانانو او پیریانو په نفسونو ځواکمن او غښتلی اثر لري.

داسلام په لمړیو کې د مشرکینو څخه زیات شمیر کسان له قرانه متأثره شول او اسلام يې دیو سپیڅلي دین په توگه ومانه.

(۱) تفسیر الطبري (۱۶۱/۸).

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

همدارنگه په اوسنیو وختو کې هم زیات شمیر خلک له قرانه متاثره کیږي، دحقانیت خپرنه او سپرڼه یې کوي، دژوند په چارو کې یې د احکاماتو پلي کیدو ته ليواله وي او په پای کې اسلام ته غاړه بردي، دهغې کسانو کیسې زیاتي دي چې دقران له اوریدو متاثره شوي اوداسلام مبارک دین یې قبول کړي دي.

دپیرانو دتاثیر په اړه الله عزوجل فرمایي: ((إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا

(۱) يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا)). الجن: ۱-۲

ژباړه: یقینا مونږ د ناشنا مضمون والا قران کریم اوریدلی، سمې لارې ته لارښوونه کوي، مونږ پرې ایمان راوړی او هیڅ چرته به دخپل رب سره شریک پیدا نه کړو.

د مشرکینو له ډلې څخه هم هغه کسان زیات دي چې دقران له اوریدو متاثره شوي خو اسلام یې ندی منلی.

ولید بن مغیره به قران داوریږدو پرمهال ویل: زما دپه الله قسم وي چې دا قران شعر، جادو، چتیاات او لیونتوب ندی، بلکې دالله جل جلاله کلام دي، ددې لپاره خوږوالی او غښتلی اثر دی، دابه تل غالب وي او هیڅ شی پرې غالب کیدای نه شي.

د قران کریم خانگړتیاوې

(۱۸) اتلسمه خانگړنه:

په انسانانو کې ترټولو غوره هغه څوک دی چې قران کریم زده کړي او نورو ته یې وښايي.

پدی هکله رسول صلي الله عليه وسلم فرمايلې دي: **"خَيْرُكُمْ مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّمَهُ"** (۱).

ژباړه: غوره په تاسو کې هغه څوک دي چې قران زده کړي او نورو ته یې وښايي.

(۱۹) نولسمه خانگړنه:

دقران کریم لوستونکی به له غوره ملائکو سره وي.

رسول صلي الله عليه وسلم ويلې دي: **"الْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ، وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ فِيهِ، وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌّ، لَهُ أَجْرَانِ"** (۲).

ژباړه: په قران باندی پوهه کس به له عزتمندو ملائکو سره وي، او هغه څوک چې قران کریم په سختۍ او تکلیف سره لولي

(۱) امام بخاری روایت کړی د حدیث شمیره (۵۰۲۷).

(۲) امام مسلم روایت کړی د حدیث شمیره (۲۴۴).

===== د قران کریم خانگړتیاوې

دهغه لپاره دوه اجر وونه دي، لومړي د تلاوت او دویم د تکلیف او مشقت.

(۲۰) شلمه خانگړنه:

قران کریم دانسانانو او پیریانو لپاره لارښونکی او زیری ورکونکی دی.

حُكَّهُ اللهُ جَلْ جَلَالِهِ فَرَمَائِلِي دِي: ((إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمٌ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا)). الإسراء: ۹

ژباړه: يقينا قران کریم سمې لارې ته لارښوونه کوي او هغه کسانو ته زیری ورکوي چې نیک عملونه کوي چې ددوی لپاره لوی اجر دی.

(۲۱) یویشتمه خانگړنه:

قران کریم انسان ته روحی خوښي، د زړه سکون، ډاډ، ثبات او ارام وربښی، يقين پرې پیاوړی کيږي، گرد مؤمنان پدې عقیده

===== د قران کریم خانگړتیاوې

دي چې قران کریم د زړونو د خوښۍ او سکون تر ټولو ستره وسیله ده چې خوښی د زړه تر تله رسوي.

الله جل جلاله پدی اړه فرمایي: ((الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ)) . الرعد: ۲۸

ژباړه: دا هغه کسان دي چې ایمان یې راوړی او ددوی زړونو ته دالله جل جلاله په یادونه (ذکر) تسلي حاصلیږي، یواځې دالله جل جلاله په یادونې سره زړونه ډاډ مومي.

کله چې مسلمان ته اندېښنه غم او تکلیف ورسې نو لازمه ده چې د خوږ غږ لرونکی قاری په اواز قران کریم واوري لکه: منشاوي، عبد الرحمن السديس او داسی نور...

همدا لامل دی چې رسول صلي الله عليه وسلم فرمایلي: **" حَسِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ، فَإِنَّ الصَّوْتِ الْحَسَنَ يَزِيدُ الْقُرْآنَ حُسْنًا "** (۱).

ژباړه: قران کریم پخپلو اوازونو سره خایسته کړي، یقینا خوږ اواز دقران کریم ښکلا او ښایست لایاتوي.

(۱) سنن الدرامي د حدیث شمیره (۳۵۴۴).

===== د قران کریم خانگړتیاوې

که له یو پلوه قران کریم مؤمن ته روهي خوښي، سکون او آرام وربښي نو له بل پلوه دتولینزې او اخلاقي روزنې او اصلاح، د اذهانو د روښانولو او لارښونې دنده هم پر غاړه لري.

(۲۲) دویشتمه خانگړنه:

د قران کریم په زیاتو سورتونو کې دتوحید لور ته بلنه ورکړی شوې او په تیره بیا په عبادت کې توحید الوهیت ته لکه: دعا، کومک او مرسته غوښتل، لکه څرنگه چې یې مونږ د فاتحی سورت په پیل کې وینو الله جل جلاله فرمایې: ((إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ)). الفاتحة: ه

ژباړه: مونږ خاص تالره عبادت کوو او خاص له تانه مرسته او کومک غواړو.

همدا رنگه د اخلاص، فلق، او ناس سورتونو په اخر کې په څرگنده توگه توحید ښکاري، ددې برسیره دقران کریم په زیاتو سورتونو کې د توحید په اړه ایاتونه شته لکه: د جن په سورت کې چې راغلي الله جل جلاله فرمایې: ((وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا)). الجن: ۱۸

===== د قران کریم خانگړتیاوې

ژباړه: جوماتونه یواځې دالله جل جلاله دعبادت لپاره دي، دالله تعالی سره بل څوک شریک مه رابولئ.

(۲۳) درويشتمه ځانگړنه:

قران کریم داسلامي شریعت لومړنی مصدر(سرچینه) دی چې داسلامي نظام او قانون مرجع گڼل کېږي.

په محمد صلي الله عليه وسلم ددې لپاره نازل شوی ترڅو انسانان دظلم، زور، زیاتي، شرک، کفر او ناپوهۍ له تیارو څخه دایمان، توحید، عدل اومساوات رڼا ته راوبلي.

الله جل جلاله پدی اړه فرمایلي دي: ((كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ)). إبراهيم: ۱

ژباړه: مونږ تاته دا کتاب ددې لپاره نازل کړی، ترڅو خلک د رب په حکم له تورتم څخه رڼا ته، او دهغه ذات لارې ته راوباسي چې ځواکمن او ستایل شوی دی.

دکوم وخت نه چې دقران کریم نزول پیل شو نو دټولني څخه دناپوهۍ، ظلم او بی اتفاقی تفرغ تول شو او پر ځای یې دعلم، پوهې، عدل، مساوات او اتحاد زرینې وړانگې وځلیدې.

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

(۲۴) څلورويشتمه ځانگړنه:

قران کریم د پتو او ناڅرگنده شيانو څخه يادونه کړې او دهغه راتلونکو پېښو په اړه يې خبر ورکړې، چې دوحی پرته پرې علم او پوهه نه وي لکه څرنگه چې الله جل جلاله فرمايلي: ((سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ)). القمر: ۴۵

ژباړه: زر دی چې هغه ډله (مشرکین) به ماتې وخوري او ستاسې په لور به شاگانې کړي.

همدغه وه چې مشرکینو دبدر د غزا په ورځ ماتې وخوړه او دجنگ له ميدانه وتښتېدل.

همدارنگه قران د ډيرو پتو (غیبی) شيانو په اړه خبر ورکړې، چې وروسته هر ورو مرو ثابت او څرگند شوي معنی دا چې قران کریم يو جامع او شامل کتاب دي چې ټولې ښيگنې يې په ځان کې رانغښتې دي.

(۲۵) پنځوويشتمه ځانگړنه:

قران کریم د تلاوت د پیل په وخت (أعوذ بالله من الشيطان الرجيم) ويل، الله جل جلاله فرمايي: ((فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)). النحل: ۹۸

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

ژباړه: کله چې ته په قران لوستلو پیل وکړئ، نو په الله پوری له رټل شوي شیطان څخه پناه وغواړه.

(۲۶) شپږویشتمه ځانگړنه:

قران کریم ته غوږ نیول او چوپ کیدل واجب دي، الله رب العزت فرمایلي دي: ((وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ)) . الأعراف: ۲۰۴

ژباړه: کله چې ستاسې په وړاندې قران لوستل کیږي، نو هغه واورئ او چوپ اوسئ بنایي پر تاسو رحم وشي. کله چې په تاسې قران لوستل کیږي نو هغه ته غوږ ونیسئ ترڅو پر ایتونو یې پوهه شی، او هغه ته چوپ پاتې شی ترڅو زده یې کړئ، بنایي رب پر تاسو رحم وکړي^(۱).

(۲۷) اوه ویشتمه ځانگړنه:

قران کریم هر اړخیز او شامل کتاب دي، دمختلفو عامه موضوعاتو په یې اړه تگلاره اختیار کړې لکه:

(۱) تفسیر الطبري وگوره.

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

امر(غوښتنه)نهی(منع کول)وعده، ویره، تمثیل او وعظ د پتو شیانو په اړه څرگندونې، دکایناتو په اړه پوهه، انسان د بیا راژوندي کیدو او حساب لپاره دیوځای راټولیدو دلایل.

خو که چیرته مونږ په قران کریم کې ددغې موضوعاتو په اړه فکر وکړو نو د بلاغت او فصاحت (بنکلا ، روښانتیا)په روستي پړاو کې به یې بیامومو، همدارنگه دنظم، توافق(یوځیوالی)او ورتوالی په روستي حد کې وینو، چې اخر یې له اوله سره او اول یې له اخر سره یو شان والی لري، لوستونکی یې دستر تیا احساس نکوي، د سوچ او فکر خاوند په کې شک نکوي، ایمان او یقین پیاوړی کوي او د سمې لارې په لور لارښوونه

کوي، خو دا لدې امله چې قران کریم د اړیکو او نږدې والی په وروستی پړاو کې دی چی اول یې داخل لپاره ریښتینولي ده.

دقران کریم اولنی نظم او ترتیب چې دیلایلو خپرندویه او علمی ټولنو او مختلفو چاپ خانو له لورې چاپیږي خوسره لدې یوشان ایتونه، سورتونه، معناگانې او موضوعات لري چې دا دقران کریم په ریښتینولي یو مادی دلیل دي چې دا دالله جل جلاله کتاب دی او دبشر په لاس ندې جوړشوي، چې دهر لوستونکی لپاره مناسب معلومات وړاندې کوي، اودهر ټولگې

===== د قران کریم خانگړتیاوې

لپاره دپرلپسي فصلونو جلا باب پرانيزي، بلکي قران کریم دالهی وحی هغه ټولگه ده چې حکمت یې غوښتنه کړي او فطرت ورته خلک رابللي، هیڅ نیمگړتیا او تناقض په کې نه لیدل کیږي، او یو له بله سره داسی ورتوالی لري ته به وایي چې گویا دا یوه موضوع ده^(۱).

پدی اړه شیخ زرقانی -رحمه الله- وایي: "هغه خلاصه او نچور چې مونږ یې دهر سورت او هرې برخې په اخر کې وینو او اوریدونکي ترپایه پورې خپلو اوریدو ته رابلي، هرگټه اخستونکی ترې په مختلفو ډولو خپله گټه اخلي داسې ده لکه خرنګه چې انسان په یو ښکلي باغ کې قدم وهي چې دیلابیلو میوو ونې لري چې له یوې برخې نه بلې برخې ته په ورتلو له مختلفه میوو خوند اخلي، یا هغه دسترخوان چې له مختلفه خوراکونو ډک وي چې وږی انسان یې له مختلفو رنگونو خپله اړتیا پوره کوي"^(۲).

(۱) وگوره رساله - موهوم الاختلاف والتناقض في القران الکریم - د شیخ یاسر أحمد علي الشمالي لیکنه.

(۲) وگوره مناهل العرفان (۸۰/۱).

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

دکتور محمد عبد الله دراز وايي: "کله چې ته یو اوږد منسجم سورت لولئ، نو ناپوهه گمان کوي چې مخلوطې معناگانې بې ځایه راټولې شوي، له خلکو جدا ودانې تصادفي یوځای شوي. خو کله چې ته سوچ وکړئ نو د دې پیاوړي ودانۍ جوړښت د کلی مقاصدو پر اصولو او اساس شوي وي، چې هر اصل یې جلا برخې او فصلونه لري چې ته یې له یوې برخې نه بلې ته داسې انتقالیږي لکه سرې چې په یوه ودانۍ کې له یوې خونۍ نه بلې ته انتقالیږي، چې په یو وخت ډیزائن شوي وي، په برابرولو او تقسیمولو کې یې د هېڅ شي گډوډي نه احساسیږي، لکه څرنګه چې ته د یو واحد جنس په اجزاءو کې پوره یووالي ويني.

===== د قران کریم ځانگړتیاوې

لډې هر څه ورخوا په ټوله کې سورت په یو ټاکلې لور روان وي، او په گډه سره یو ځانگړی هدف وړاندې کوي، لکه څرنګه چې د انسان بدن د یوې تنی شکل اختیاروي، د یو گډ هدف په وړاندې کولو کې له یو بل سره همکاري کوي سره لډې نه چې بدن د هر غړی وظیفه جدا وي^(۱).

پای

انډیال ساپی

د امام بخاری پوهنتون پېښور

۲۰۰۷/۰۶/۲۰ م

(۱) وگوره النبأ العظيم (مخ ۱۵۵).

د قران كريم ځانگړتياوې =====

مأخذونه:

- ۱- صحيح البخاري.
- ۲- صحيح مسلم.
- ۳- سنن الترمذي.
- ۴- مستدرک الحاكم.
- ۵- تفسير ابن كثير.
- ۶- تفسير القرطبي.
- ۷- تفسير الطبري.
- ۸- موهم الاختلاف والتناقض في القران الكريم.
- ۹- النبأ العظيم.
- ۱۰- مناهل العرفان.